

PAPER DETAILS

TITLE: "Fiat Hareketlerinin Muhasebe Prensiplerine Üzerine Tesiri ve BİLANÇO TEORILERİ"

AUTHORS: Cahit ARAT

PAGES: 0-0

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/37859>

**"Fiat Hareketlerinin Muhasebe Prensipleri
TEORİLERİ". Dr. Cumhur FERMAN. Güney
T.A.O. Ankara. 1954. Fiyatı: 350 Kr. Siyasal Bil
41 - 23.**

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakül-
hasebe Doçenti Dr. Cumhur FERMAN'ın hazırl
başında da belirtildiği üzere, Üniversiteler aras
ittifakla doçentlik tezi olarak kabul edilmiştir.

Siyasal Bilgiler Fakültesi neşriyatı arasında
Fadıl Hakkı SUR'un önsözü, giriş, üç bölüm ve b
Bu bölümlerin tahliline başlamadan evvel, müe
böyle bir mevzuu neden tercih ettiği meselesi ü

Birinci dünya harbinden önceki devrelerde
rum arzeden paralar bu harbi ve ikinci dünya sa
istikrarını kaybederek sık sık değişikliklere mar
bozan sebepler ne olursa olsun, paraların satın
değişmeler ve buna paralel olarak fiyatlardaki d
rak daima mevcut olagelmiş ve en mühim iktisadî
bu vakıa ilim adamlarının ve tatbikatçıların zihi
kalmamıştır.

sahası ve tetkik imkânı bulmuş olması da esere ayrı bir değeri vardır.

Bu kısa açıklamayı böylece belirttikten sonra, kitabın muhtelif bölümlerin tahliline geçiyoruz.

BÖLÜM: I, "Muhasebede sahih bir Bilânço ve Kâr ve Zarar Hesabının zarureti" hakkındaki açıklamalara tahsis edilmiş giriş olarak telâkki edebileceğimiz sekiz sayfalık bu bölüm ibarettir. Birinci kesim, meselenin münferit işletmeler için ikinci kesim de millet iktisadî yönünden aynı problemi ele almıştır. Her iki kesimde de, Bilânçoların, Kâr - Zarar Hesabı yardımı ile elde edilen diğer istatistiki bilgilerin, analizi ve bulunmaları sebebiyle, iktisadî hayata ait kararların alınmasında oldukları belirtilmiş ve bu vesikalara istinaden gerekirse millet iktisadî bakımından alınacak kararların verilebilmesi için her şeyden evvel muhasebenin ve muhasebe edilen vesikaların hakiki durumu olduğu gibi aksettirilmesiyle ısrarla durulmuştur. Bu arada münferit bir işletme için bir şekilde sevkü idaresi, doğru bir ücret ve ham maddelerin teminâtı, sıhhatli bir finansman politikası, gerçek kârın teminâtı tevziinin önlenmesi, fiyat politikasının tesbiti ve kontrol politikası takibi" bakımlarından sahih muhasebe kayıtlarının işaret edilmiş; millet iktisadî yönünden de aynı meselenin vergi politikası, millî gelir hesapları ve sosyal muhasebe arzettiği hususiyetler belirtilmiştir.

Muhasebenin gerçek durumu göstermesine mani olan fiyatlardaki dalgalanmalar olduğunu izah eden müellif, muhasebenin iktisadî hayatın gerçek durumunu yansıtmaması

tesirler, muhasebe vasıtasile elde edilen mal ve Kâr - Zarar hesabı - üzerinde açıkça müşahade tarzına uygun olarak ikinci bölüm iki ayrı kesimdir. İlk kesimde "Fiat hareketlerinin Bilânço" kısmında de "Fiat hareketlerinin Kâr - Zarar hesabı"

Fiyat hareketlerinin Bilânço üzerindeki tarzına uygun olarak, iki kısma ayrılmıştır: 1. Bilânço kalemleri üzerine tesiri, 2. Fiat hareketleri üzerine tesiri.

Aktif bilânço kalemleri "Sabit değerler" ve diğerleri iki guruba ayrıldıktan sonra fiyat hareketlerinin üzerindeki tesirleri, gayet vâzih bir şekilde, izah

Sabit değerlerden arazi ve tabiî kaynaklar, binalar, kineler, demirbaş eşya, âletler ve diğer teçhizat, haklar, rımlar, telif hakkı ve ihtira beratları ayrı ayrı kalemlerinin bu muhtelif kalemler üzerindeki tesirini gösteren aktif içerisindeki önemine ve fiyat hareketlerini açıklandırmıştır. Bu arada, klâsik muhasebede satış ve iktisap tarihindeki malolma fiyatları ile gösterildikleri neticesinde - bilhassa fiyatların sür'atle yükselmeleri istinaden elde edilen vesikaların realitelere uymadıkları yönlerden mahzurlu bulunduğu misallerle ortaya konulan metler bakımından en mühim mahzurun da amortisman hede edildiğine dikkati çeken müellif amortismanı ayrılmıştır. Bu kısımda, amortisman mevzuundaki millî iktisat bakımından arzettiği ehemmiyet belki amortismanların hangi değerler üzerinden hesaplanması

esasa göre değerlendirilmelidir sorusu çetin meseleler. Müellif, emtianın değerlendirilmesinde (Ortalama mal stok) usulü v.s., usullerin klâsik muhasebede kullanılmalarını belirttiikten sonra, “İlk giren ilk çıkmıştır” (FİFO) “son giren ilk çıkmıştır” (LİFO) metotları üzerinde bilhassa durmuş ve de geniş bir münakaşa ve tatbikat konusu teşkil ettiğini belirtmiştir.

Fiyat hareketlerinin PASİF bilânço kalemleri gelince, bu kısımda sadece uzun vâdeli borçlar, kısa vâdeli ihtiyatlar ve karşılıklar ele alınmış ve fiyat hareketleri ayrı tetkike tâbi tutulmuştur. Bu arada, uzun vâdeli borçlarına karşı çok hassas oldukları, kısa vâdeli borçları fazla olduğundan, fiyat hareketlerinin tesiri ile fazla olmuştur. Sermayenin, sadece muhasebe kayıtlarında görülen ile değil aynı zamanda temsil ettiği satın alma gücü itibarıyla hafazasının teşebbüsler için hayati bir önemi bulunduğunu muhasebe prensiplerinin bunu temine kifayet etmediğini fiyat hareketlerinin tesiri ile çok kere kâr zannedilerek sermayenin harcanmış olduğu gösterilmiştir. Fiyat hareketlerinin İhtiyatlar ve Karşılıklar ile tesiriyle endirek bir şekilde tezahür ettiği izah edilmiştir.

İkinci bölümün ikinci kesiminde (Kesim: B) “Fiyat hareketlerinin Zarar hesabı üzerine tesiri” tetkik edilmektedir. Kâr ve fiyat hareketlerinin tesirine maruz kaldığı izah edilir ve Kâr ayrı ayrı tetkike tâbi tutulmuş, bunlardan bazıları izahlar genişletilmiştir. Modern ekonomide teşebbüslerin kâr olduğu, gelir tevzii, vergilendirme, v.s. bakımları önemsiyet ve bu yüzden Kâr-Zarar hesabının ön plâna

müelliflerinin teorileri, ezcümle "Statik Bilân Teorisi", "Organik Bilânço Teorisi", geniş bir şekilde açıklanmaktadır.

Müellifin bu teorilere atfettiği ehemmiyet teoriler az veya çok bu teorilerden mülhemdir.

İkinci kesim, "Muhtelif memleketlerde mülhem tatbiki" ne ayrılmıştır. Bu kesimde Almanya, Devletlerindeki tatbikat tetkik edilmiş, diğer bu saydığımız memleketlerden mülhem bulur.

Alman tatbikatına ait olan kısımda, birinci yıllarda Alman markının büyük bir sür'atle bir enflasyonun hüküm sürüşü, ve bu durumu tesirlerini telâfi etmek maksadile alınan tedbirler dilmektedir. Bu izahlardan anlaşıldığına göre bilânçonun aktif ve pasif kalemlerinin yeniden bir serbesti tanımış ve bu değerlendirmeler ne fazlalarını vergiden muaf tutmuştur.

Fransada, birinci ve ikinci dünya savaşları enflasyonun muhasebe üzerindeki tesirlerini hafifleten birlerin Almanyadaki gibi iyi neticeler vermemiş olarak da iktisadî durumdaki aksaklıklar ve mülhem tının Almanyadaki kadar mükemmel olmayışı.

A.B.D. deki tatbikata gelince, burada kanıksan ken önemi vermediği, bu sebeble de modern memleketlerdeki gibi geniş bir tatbik sahası bulunmünferit tashih metodları olmaktan ileri giden

lişme halinde olduğu, bu sebeple bir çok memleketlere hissettiren meselelerin bizde aynı ölçüde tesirler husulârumun, fiyat hareketlerinin muhasebe üzerindeki bozucu tiği de ilâve edilmiştir. Buna rağmen aynı meselelerin, gnan memleketimizde de bir gün tezahür edeceği aşikârece belirttikten sonra müellif, ilerki çalışmalarını “Türklerrinin muhasebe prensipleri üzerine tesiri” konusuna llemek suretile sözlerine son vermektedir.

Buraya kadar yaptığımız açıklamalarla kitabın kısa çalıştık. Şimdi de eserin tümü hakkındaki fikrimizi beli

Müellif,

1. Fiyat hareketlerinin muhasebe prensipleri üzerine ve karışık bir problemi cesaretle ele alıp meseleyi, lâyetle mütenasip bir şekilde, gözlerimizin önüne sermek saydınlanmak isteyenlere büyük bir hizmette bulunmuşt

2. Tetkik edilen meseleler bizatihi karışık ve tatsüslûbunu esere hâkim kılmak suretiyle mütecanis, derli laşılabilir bir eser vücuda getirmiştir.

Müellifi, bu kıymetli eserinden ötürü tebrik ederken de aynı müşküllerle karşılaşıldığı zaman alınacak tedbir lar verebilmesi için diğer memleketlerin geçirdiği tecrü büyük faydalar bulunduğunu belirtir, ilim adamları, tatbi larının bu hayati meseleler karşısında kayıtsız kalmıyaca

Yazımıza Fransız müelliflerinden C. Lejeune'ün bir s Vakit is adıyla...